

El I Pla Estratègic Metropolità de Barcelona: un instrument Bàsic per construir el futur

Francesc Santacana / Coordinador general del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona

Ara fa poc mes d'un any, en la sessió del Consell General del Pla Estratègic de Barcelona del 18 de març de 2002, que va tenir lloc a la Sala d'Actes de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, es va consensuar per una àmplia representació d'ajuntaments i d'institucions econòmiques, socials i sindicals de l'àmbit metropolità de Barcelona, l'inici dels treballs per a l'elaboració del 1r Pla Estratègic Metropolità de Barcelona.

I el 10 de març d'enguany, en sessió solemne del Consell realitzada en el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, s'aprovà la formulació d'aquest 1r Pla Estratègic Metropolità de Barcelona. Un any, durant el qual nombroses institucions i persones han participat amb il·lusió i compromís en un debat ampli i seriós sobre el futur del territori metropolità de Barcelona, sobre les seves estratègies i sobre propostes d'actuacions, per assegurar la regeneració del seu potencial de creixement des d'una visió compartida d'un mateix territori.

Aquesta sola cronologia ja ens posa de manifest que l'objecte principal de la proposta, com era el d'avançar el futur d'una de les àrees metropolitanes més rellevants de l'Europa Comunitària, ha resultat, des de posicionaments diferenciats i amplis, un repte plenament desitjat i reconegut per tots. El reconeixement explícit de la importància d'aquesta metròpolis, configurada per una xarxa de ciutats, ha estat un exercici d'indubtable valor de present i de futur que, com deia públicament l'alcalde de Barcelona, feia molt temps que no s'abordava amb rigorositat un debat metropolità com el que ha generat el Pla Estratègic durant aquest darrer any.

L'originalitat i la rigorositat de la proposta i del seu resultat també cal veure-la des de la perspectiva del mètode de com d'abordar-la. La planificació estratègica com a eina per analitzar i consensuar, des d'una visió única compartida d'un territori metropolità, el futur d'aquest àmbit metropolità.

Altres reflexions de caràcter tècnic i urbanístic ja s'havien fet abans, però sense la capacitat per reflexionar sobre models territorials, econòmics i socials, que a tall de marc de referència i de consens han de facilitar l'encaix d'altres instruments planificadors diversos per a la posada en marxa de programes i de projectes d'inversió que estructurin i cohesionin aquest territori.

Segur que aquesta visió estratègica ha estat possible per moltes iniciatives de desenvolupament estratègic local aparegudes en aquest mateix territori durant la darrera dècada. El mateix èxit local i internacional del Pla Estratègic de Barcelona, iniciat l'any 1988, i les més de 30 altres iniciatives d'ajuntaments de la Regió Metropolitana de Barcelona per abordar plans estratègics han estat, sens dubte, un aval de garantia per a l'èxit de la proposta.

El model té com a base singular la participació i el consens representatiu d'un ampli ventall de sectors i d'interessos d'aquesta àrea. Participació que no pot ser

considerada marginal en la seva dimensió quantitativa: 36 ajuntaments, 2 entitats metropolitanes, una institució supramunicipal, els agents sindicals, les institucions i els actors econòmics i un nombre molt ampli de persones –més de 1.700, en un debat ordenat– és, sens dubte, un actiu que garanteix l'èxit de la iniciativa i ha estat el seu valor permanent al llarg de tot el procés.

Des d'una vessant territorial en resulta un territori de 600 quilòmetres quadrats amb una població que supera els tres milions de persones i que representa un dels pols de creixement econòmic més important d'Europa i el més rellevant de l'Europa mediterrània.

Les circumstàncies conjunturals i les transformacions en els escenaris socials i econòmics mundials han fet del moment una variable òptima per reflexionar estratègicament pel futur d'aquesta regió. El Pla planteja, en la seva part expositiva, la necessitat d'assegurar la transició cap al nou model de la societat postindustrial del coneixement, la creativitat i la cultura. Tot aquest territori es troba immers en un fort procés de transformació en la seva base econòmica, fruit dels requeriments que comporta la internacionalització de l'economia i dels mercats i de la necessitat d'identificar nous factors de competitivitat a escala mundial. Aquest repte és ja un requisit assumit per tots i cal posar en comú un model que ens condueixi –de manera conjunta– al progrés econòmic de totes les ciutats que el configuren.

D'altra banda, altres variables influeixen en nous reptes per assegurar un nou model social. Els canvis en les dinàmiques demogràfiques, els canvis en els comportaments socials i les tendències migratòries dels darrers anys, han estat sens dubte factors que requereixen noves reflexions i noves respostes a unes demandes socials diferents.

Tots aquests factors afecten de manera transversal tot el continu urbà que representa aquest àmbit metropolità. Es tracta de demandes que requereixen de respostes a una dimensió metropolitana la major part d'elles i, en conseqüència, el Pla Estratègic Metropolità de Barcelona pretén posar a escala metropolitana l'anàlisi i algunes propostes d'actuació per pal·liar les demandes insatisfetes i per avançar en la cohesió del territori.

Del resultat del treball de tot un any se'n desprèn el Pla Estratègic Metropolità de Barcelona que s'estructura en tres vectors estratègics i en una condició necessària.

Per condició necessària cal entendre un model polític, social i de gestió de l'Àrea Metropolitana de Barcelona que ha de fer possible la implantació d'aquest Pla, a partir d'un model del territori metropolità que tingui present les identitats locals, però que a la vegada promogui una política metropolitana i estimuli una visió compartida per als projectes estratègics.

Els tres vectors s'estructuren en un primer de desenvolupament econòmic, basat en criteris sostenibles i d'ocupació que agrupa les propostes vinculades amb la innovació, la capacitat emprenedora, el capital humà i tecnològic, la competitivitat del territori i l'obertura al món. Un segon vector de la cultura de la convivència, la cohesió social i la cooperació que identifica les bases per un nou contracte social pel benestar a escala metropolitana que ens permeti fer front als reptes de la convivència, la no exclusió, la conciliació entre la vida personal i laboral i la vertebració de la cultura com element estructurant. El tercer vector és el del model territorial i mobilitat que ha de respondre a la idea de ciutats de ciutats, a promoure el transport públic necessari per a la mobilitat de les persones en aquesta àrea, la reformulació de les polítiques

d'habitatges, els reptes mediambientals i l'equilibri entre usos del sòl per residència i per activitats econòmiques.

A partir de l'aprovació del 1r Pla Estratègic Metropolità, entrem ja en una fase en la que conviuen els processos reflexius amb les recomanacions estratègiques. Per una banda, la Comissió de Prospectiva abordarà anualment el debat seriós sobre un o dos temes de gran impacte en el disseny del futur de les ciutats, i al mateix temps la Comissió d'Estratègia iniciarà a partir de les propostes ja formulades en el Pla la seva concreció sobre el contingut i les pautes per a les seves implantacions.

En definitiva, la reflexió estratègica metropolitana ha donat uns resultats del tot satisfactoris, tant per la participació i la implicació dels actors implicats, tan públics com privats, com per les conclusions a les que s'ha arribat i pel compromís adquirit per tots ells en la continuació i la implantació de les seves propostes. Aquest era el repte i aquest és el resultat.